

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.021.04.2017
P/17/100

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/100 – Nadzór nad obrotem i stosowaniem produktów zawierających substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające w leczeniu zwierząt, w tym towarzyszących
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontroler	Piotr Jurkin – starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI/131/2017 z 13 września 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Łomżyńskie Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami w Łomży, 18-400 Łomża, ul. Wojska Polskiego 136 ¹ (dalej: „Towarzystwo”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Bożena Jarząbek – kierownik Schroniska dla bezdomnych psów w Łomży ² (dalej: „Schronisko”) (dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności³

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że w okresie objętym kontrolą⁴ organizacja pracy Schroniska zapewniała przebywającym w nim zwierzętom opiekę, w szczególności weterynaryjną. Opieka ta nie miała jednak charakteru całodobowego, pomimo że do jej zapewnienia Towarzystwo było zobowiązane umowami zawartymi z Urzędem Miejskim w Łomży. Opiekę weterynaryjną sprawowała zewnętrzna lecznica weterynaryjna, z którą zawarto umowę o świadczenie usług. Leki wykorzystywane do leczenia zwierząt były ordynowane i podawane wyłącznie przez lekarza weterynarii, co odnotowywano w dokumentacji medycznej. Medykamenty zawierające substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe nie były przechowywane w Schronisku, a dostarczał je do Schroniska i gospodarował nimi wyłącznie lekarz weterynarii. W rezultacie dostęp do produktów leczniczych, w tym weterynaryjnych był skutecznie ograniczony. W prowadzonej w Schronisku ewidencji zwierząt odnotowywano jedynie takie zabiegi jak: szczepienia przeciw wściekliźnie, kastracje/sterylizacje, eutanazje oraz odrobaczenie i odpchlenia. Nie odnotowywano natomiast przeprowadzenia innych zabiegów weterynaryjnych, pomimo iż dane o przeprowadzeniu takich zabiegów powinny być ujmowane w prowadzonej ewidencji. Skutkiem braków w ewidencji były niekompletne wypisy zwierząt wydawanych ze Schroniska, które nie zawierały wszystkich informacji o wykonanych zabiegach.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Organizacja pracy Schroniska

Opis stanu faktycznego

1.1. Budynki i teren Schroniska stanowiły własność Urzędu Miejskiego w Łomży, który w 2013 i 2016 roku przeprowadził postępowania o zamówienie publiczne w trybie przetargu nieograniczonego na administrowanie Schroniskiem i odłów psów bezpiecznych. W wyniku rozstrzygnięcia umowy⁵ w przedmiotowym zakresie zawarto z Łomżyńskim Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami. Nadzór nad sposobem wykorzystywania obiektu oraz prawidłowością realizacji zawartych umów wykonywał Urząd Miejski w Łomży.

¹ Od 13 grudnia 2005 r. organizacja pożytku publicznego zarejestrowana w XII Wydziale Gospodarczym Krajowego Rejestru Sądowego w Białymstoku, Nr KRS 0000120679.

² Pełniąc obowiązki od 1 lipca 2006 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

⁴ Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 do 30 czerwca 2017 r.

⁵ Nr WGK.6140.22.2013. BM z 2 września 2013 r. oraz nr 306/2016 z 2 sierpnia 2016 r.

Powiatowy lekarz weterynarii w Łomży decyzją z 5 października 2007 roku nadał Schronisku weterynaryjny numer identyfikacyjny⁶. (dowód: akta kontroli str. 6-16)

1.2. W okresie objętym kontrolą w Schronisku zatrudnionych było czterech pracowników, tj. kierownik, dwóch pielęgniarzy oraz księgowa⁷. Ponadto w okresie objętym kontrolą w ramach wolontariatu (nieodpłatnie) pomagało w opiece nad zwierzętami 20 wolontariuszy. Kwestie związane z wolontariatem omówiono w pkt 2.14 niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 4, 6-7, 17-32)

1.3. Organizację wewnętrzną Schroniska, w tym: podział czynności, zakresy działania i odpowiedzialności osób pełniących funkcje kierownicze i personelu, określał Regulamin organizacyjny, zgodnie z którym na podstawie pkt 7 rozdziału II kierownik schroniska był odpowiedzialny za całokształt prac, majątek oraz właściwą jego administrację. Schronisko było czynne codziennie od 8 do 16, w soboty od 9 do 13, zaś w niedziele i święta od 11 do 13. Poza ww. godzinami psy pozostawały w schronisku same zamknięte w kojcach bez dozoru, co szerzej opisano w dalszej części wystąpienia w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”. Kierownik Schroniska wyjaśniła, że: *„Poza ww. godzinami oraz w dni wolne i święta interwencje dotyczące pomocy dla bezdomnych psów, w tym m.in. z wypadków komunikacyjnych na terenie miasta, realizowane są przez przychodnię weterynaryjną „Oaza” w Łomży, która ma w tym zakresie zawartą umowę z UM w Łomży. (...) W przypadku gdy lekarz nie jest dostępny, co zdarza się bardzo rzadko, to korzystamy z usług innych lekarzy weterynarii i na podstawie wystawionych rachunków ponosimy koszty leczenia naszych podopiecznych”*.

Ponadto w Schronisku obowiązywały procedury: [1] Przyjęcia psa do Schroniska, [2] Wydawania psa do adopcji, [3] Uznania psa za agresywnego oraz [4] Dezynfekcji boksów, bud i wybiegów. (dowód: akta kontroli str. 33-49)

W dokumentach organizacyjnych nie określono zasad regulujących przechowywanie, pobór i stosowanie produktów leczniczych weterynaryjnych (dalej: „PLW”) PLW oraz produktów leczniczych (dalej: „PL”), w szczególności o działaniu psychotropowym, odurzającym lub hormonalnym⁸, jak również osób odpowiedzialnych za przechowywanie, pobór i stosowanie PLW, w szczególności o działaniu odurzającym lub hormonalnym.

W pkt 3 i 6 rozdziału VI Regulaminu Schroniska określono, że usypianie psów odbywać się powinno w przeznaczonym do tego celu pomieszczeniu i nie może się dokonywać w obecności innych zwierząt i osób postronnych, zaś zabieg ten może być przeprowadzony tylko przez lekarza weterynarii.

W okresie objętym kontrolą opiekę nad zwierzętami przebywającymi w Schronisku, na podstawie umowy zawartej 1 sierpnia 2008 r., zapewniał lekarz weterynarii, który był zobowiązany m.in. do leczenia, przeprowadzania zabiegów, w tym kastracji/sterylizacji, szczepienia czy odrobaczania. Za wykonane usługi wystawiano na koniec miesiąca rachunek⁹. Umowa nie określała zasad obrotu i stosowania w Schronisku produktów PLW oraz PL, w tym o działaniu odurzającym lub hormonalnym oraz nie precyzowała zakresu wykonywanych świadczeń czy pory ich pełnienia. Lekarz weterynarii wyjaśnił, że: *„Ja zapewniałem leki i preparaty weterynaryjne wykorzystywane do leczenia i przeprowadzania zabiegów w Schronisku. Dotyczyło to również preparatów odrobaczających”*.

(dowód: akta kontroli str. 50 – 52, 102)

Schronisko nie zakupywało i nie przechowywało żadnych leków ani weterynaryjnych produktów leczniczych z wyjątkiem preparatów przeciw pchlom i kleszczom. Zabiegi oraz leczenie przeprowadzano w oddzielnym oznaczonym i zamykanym pomieszczeniu, do którego dostęp miała kierownik Schroniska i lekarz weterynarii.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 53-58)

⁶ Numer identyfikacyjny 2062861.

⁷ Kierownik schroniska oraz jeden z pielęgniarzy legitymowali się wykształceniem technika weterynarii. Zapewniali oni opiekę w dni robocze w godzinach od 8 do 16, w soboty od 9 do 13, a w niedziele i święta od 11 do 13. Towarzystwo zatrudniało także na ½ etatu księgowa, która zajmowała się sprawami finansowo-księgowymi.

⁸ Zwane dalej także PLW/ PL o działaniu odurzającym lub hormonalnym.

⁹ Za usługi weterynaryjne w okresie objętym kontrolą Schronisko poniosło wydatki w kwocie odpowiednio 23,9 tys. zł, 26,8 tys. zł i 11,7 tys. zł

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na tym, że poza godzinami określonymi w Regulaminie Schroniska przetrzymywane w Schronisku zwierzęta pozostawały bez opieki. Natomiast stosownie do zapisów wynikających z § 5 pkt 5 umowy „Na administrowanie Schroniskiem dla bezdomnych psów i odłów psów bezpańskich” administrator zobowiązany był do zapewnienia stałej opieki nad Schroniskiem w Łomży przy ul. Wojska Polskiego 136. Kierownik wyjaśniła, że: „W latach 2015-2017 w naszym Schronisku odbyło się ogółem osiem kontroli z UM w Łomży i nikt nigdy nie miał uwag ani zastrzeżeń do naszej pracy, w tym do godzin jego otwarcia i przyjętych zasad jego funkcjonowania. Zapewnienie stałej / całodobowej opieki nad Schroniskiem jest obecnie niemożliwe, ponieważ zatrudniane są w nim tylko trzy osoby (ja i dwóch pielęgniarzy), a na więcej etatów nie posiadamy środków finansowych. Utrzymujemy się ze środków przekazywanych przez UM w Łomży, darowizn oraz odpisu 1% od podatku. Darowizny i środki z 1% przeznaczone są na remonty i rozbudowę Schroniska, a uzyskiwane od UM środki finansowe na bieżące utrzymanie”.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 12-15, 33-35, 43-44)

Ocena cząstkowa

Przyjęte rozwiązania organizacyjne umożliwiały zapewnienie przebywającym w Schronisku zwierzętom opieki, w tym również weterynaryjnej w zakresie zgodnym z wymaganiami określonymi w § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt¹⁰. Niemniej jednak że poza określonymi w Regulaminie organizacyjnym godzinami pracy, zwierzęta pozostawały w Schronisku bez nadzoru. Opiekę weterynaryjną zapewniał na podstawie zawartej umowy lekarz weterynarii prowadzący zewnętrzny gabinet weterynaryjny, który - bez udziału pracowników Schroniska - gospodarował lekami (w tym PLW oraz PL, w tym o działaniu odurzającym lub hormonalnym) wykorzystywanymi przy leczeniu zwierząt.

2. Przechowywanie oraz wykorzystywanie w działalności Schroniska produktów zawierających substancje anaboliczne, hormonalne, odurzające i psychotropowe

Opis stanu
faktycznego

2.1. W trakcie oględzin (dokonanych w dniu rozpoczęcia kontroli) ustalono, że:

- gabinet zabiegowy urządzono w budynku administracyjnym w bezpośrednim sąsiedztwie kocińców i wybiegów dla psów. Dostęp do pomieszczenia był ograniczony. Było ono zamykane. Klucz posiadał tylko lekarz weterynarii opiekujący się zwierzętami przebywającymi w Schronisku i kierownik Schroniska,
- gabinet wyposażono w zestaw mebli (szklana gablota, biurko, krzesła) oraz sprzęt, tj. wagę lekarską, lampę zabiegową (jezdną), stół zabiegowy z materacem, lodówkę oraz drobny sprzęt medyczny (nożyczki, szczypce, gaza, bandaż, igły do iniekcji itp.),
- preparaty weterynaryjne przechowywano w niezamykanej szafce w gabinecie zabiegowym. W dniu oględzin schronisko posiadało następujące preparaty weterynaryjne: [1] Harpps Herbal (7 opakowań) – krople na pchły i kleszcze, Insectifuge repellent (jedno opakowanie – cztery pipety) – środek na pchły i kleszcze oraz pięć opakowań środków na pchły i kleszcze w formie spreju – Pess,

(dowód: akta kontroli str. 53-58)

2.2. W Schronisku w dniu oględzin nie stwierdzono leków o działaniu odurzającym, hormonalnym, psychotropowym czy anabolicznym oraz leków / preparatów przeterminowanych. (dowód: akta kontroli str. 53)

2.3. Według stanu na 1 stycznia 2015 r., 2016 r. i 2017 r. (I połowa) w Schronisku¹¹ przebywało odpowiednio: 171, 166 i 151 psów (dorosłych i szczeniąt). W trakcie poszczególnych okresów przyjęto odpowiednio: 218, 238 i 108 psów. Eutanazji w tym czasie poddano odpowiednio: 0, trzy i jednego psa oraz odnotowano odpowiednio: 15, 19 i siedem przypadków padnięć zwierząt. Wskaźnik śmiertelności¹² wynosił odpowiednio:

¹⁰ Dz. U. Nr 158, poz. 1657, rozporządzenie zwane dalej: „rozporządzeniem w sprawie wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk”.

¹¹ Według założeń techniczno-organizacyjnych Schronisko przystosowane było do przetrzymywania 200 dorosłych psów.

¹² Relacja liczby zwierząt poddanych eutanazji i padłych w trakcie roku do liczby zwierząt wg stanu na 1 stycznia danego roku i przyjętych w jego trakcie.

3,85% w 2015 r., 5,44% w 2016 r. i 3,08% na koniec czerwca 2017 r. W okresie objętym kontrolą zbiegły łącznie dwa zwierzęta, po jednym w 2015 i 2016 roku (psy uciekły w trakcie spaceru z wolontariuszem poza terenem Schroniska). W okresie tym nie było przypadków odebrania psów przez właścicieli. Do adopcji oddano w tych latach odpowiednio: 207, 230 i 84 zwierząt. (dowód: akta kontroli str. 59-60)

2.4. W Schronisku prowadzono ewidencję zwierząt w formie papierowej. Dla każdego zwierzęcia zakładano oddzielną „Kartę przyjęcia psa” (w schronisku przetwarzano tylko psy). Odnotowywano w niej większość danych wymaganych w § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk, tj. m.in. datę przyjęcia do schroniska, sposób pozyskania (np. odłowiony), dane psa, takie jak nr ID, umaszczenie, znaki szczególne, płeć, wiek czy wagę oraz stan ogólny w dniu przyjęcia. W przedmiotowej karcie wpisywano też datę wykreślenia zwierzęcia z ewidencji wraz z podaniem przyczyny (np. zgon, adopcja) oraz zabiegi weterynaryjne takie jak: szczepienia przeciw wściekliznie, kastracje/sterylizacje, eutanazje oraz odrobaczenia (wpisywano datę i rodzaj zabiegu¹³). Od czerwca 2017 roku dodatkowo odznaczano wykonanie odpchlenia. Nie odnotowywano natomiast przeprowadzenia innych zabiegów weterynaryjnych, poza ww., co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 63-70)

Ponadto zgodnie z wymogiem § 7 ust. 2 ww. rozporządzenia w formie papierowej prowadzono Książkę kontroli weterynaryjnej, w której urzędowy lekarz weterynarii wpisywał zalecenia oraz fakt przeprowadzenia kontroli w Schronisku. (dowód: akta kontroli str. 6-7)

2.5. W okresie objętym kontrolą eutanazji poddano cztery psy, trzy w 2016 i jednego w 2017 roku. We wszystkich przypadkach decyzję o ww. zabiegu podejmował lekarz weterynarii, który osobiście je wykonywał. Fakt ten dokumentowano w prowadzonej ewidencji, tj. „Kartach przyjęcia psa”. Analiza prowadzonej przez Schronisko dokumentacji przeprowadzonych w latach 2015-2017 (I półrocze) zabiegów eutanazji zwierząt wykazała, że zawierała ona dane dotyczące numerów identyfikacyjnych (ID) zwierząt, dat oraz powody wykonania zabiegów. Przeprowadzenie eutanazji potwierdzał podpis lekarza weterynarii w przedmiotowej karcie. W dokumentacji prowadzonej przez Schronisko nie odnotowywano nazwy i dawki zastosowanego leku. Wykonania zabiegów eutanazji nie odnotowywano w „Księgach leczenia zwierząt” przechowywanych w Schronisku i prowadzonych przez lekarza weterynarii¹⁴, z którym podpisana umowa na świadczenie usług weterynaryjnych. Wyjaśnił on, że: „Wynikało to z przeoczenia oraz natłoku innych obowiązków”.

Przeprowadzona na zlecenie Delegatury NIK w Białymstoku¹⁵ przez Wojewódzki Inspektorat Weterynarii z siedzibą w Siedlcach (dalej: „WIW”) kontrola doraźna u lekarza weterynarii świadczącego usługi dla Schroniska w zakresie nadzoru nad obrotem i stosowaniem produktów leczniczych u zwierząt wykazała, że w prowadzonej w Gabinetie Weterynaryjnym w Ostrołęce dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej, w latach 2015–2017 (I półrocze), odnotowano liczbę przeprowadzonych zabiegów eutanazji zgodną z przedstawioną przez Schronisko ewidencją.

(dowód: akta kontroli str. 51-52, 61-89, 129-141)

Decyzję o wykonaniu 170 kastracji, z tego: 79 w 2015 r., 66 w 2016 r. i 25 w I półroczu 2017 r. oraz 226 sterylizacji, z tego: 80 w 2015 r., 101 w 2016 r. i 45 w I półroczu 2017 r., podejmował lekarz weterynarii po konsultacji z kierownikiem Schroniska¹⁶. Zgodnie z przyjętym trybem postępowania:

- zwierzęta po odbyciu 14-dniowej kwarantanny były szczepione przeciw wściekliznie, odrobaczane i nadawano im indywidualny numer ID, co odnotowywano w dokumentacji Schroniska,
- następnie dane zwierzę było sterylizowane / kastrowane w gabinecie zabiegowym w Schronisku, a po jego przeprowadzeniu trafiało na 10 dni do oddzielnego

¹³ W przypadku szczepień przeciw wściekliznie, odrobaczania i odpchlenia zapisywano w ewidencji nazwę szczepionki i użytych preparatów.

¹⁴ Wpisów do obu „Ksiąg leczenia zwierząt” dokonywał wyłącznie lekarz weterynarii.

¹⁵ Kontrolę przeprowadzono w dniach od 23 do 25 października 2017 r.

¹⁶ Kastracji / sterylizacji poddawano wszystkie zwierzęta trafiające do Schroniska.

pomieszczenia na rekonwalescencję. O przeprowadzeniu zabiegu decydował lekarz mając na względzie wiek i stan zwierzęcia,

- po zakończeniu rekonwalescencji i decyzji lekarza zwierzęta powracały do boksów, gdzie oczekiwały na adopcję.

Analiza prowadzonej w Schronisku dokumentacji wykonanych sterylizacji i kastracji (w lutym, marcu i wrześniu 2015 r. i 2016 r. oraz w lutym i marcu 2017 r.¹⁷) oraz porównanie jej z zapisami w zawartymi w dokumentacji medycznej, tj. „Księgach leczenia zwierząt” za ten sam okres, wykazała występowanie różnic między liczbą przeprowadzonych zabiegów wynikających z obu dokumentacji. Z prowadzonego przez Schronisko rejestru zwierząt wynika, że przeprowadzono w ww. okresie łącznie odpowiednio 31, 47, i 34 sterylizacji i kastracji. Natomiast w przechowywanej w Schronisku i okazanych „Księgach leczenia zwierząt” (nie będących dokumentami Schroniska, a częścią prowadzonej przez lekarza weterynarii dokumentacji medycznej) odnotowano odpowiednio 16, osiem i 12 takich zabiegów. Stwierdzono, że w okresie od 1 stycznia 2015 do 14 czerwca 2017 roku wpisy w ww. książkach uniemożliwiały przypisanie danego zabiegu do konkretnego zwierzęcia, tj. w dniu przeprowadzenia danego zabiegu określano jedynie ogólną liczbę i jego rodzaj (np. poz. 628 - 12 kwietnia 2017 r. - pięć kastracji i cztery sterylizacje). Nie odnotowywano także danych dotyczących stanu zdrowia zwierząt w chwili zabiegu lub rozpoczęcia leczenia, zaś zużycie poszczególnych leków i wielkość dawek wpisywano ogółem (w ml) dla wszystkich zwierząt poddanych w tym dniu zabiegom. W księgach w ww. okresie nie wpisywano nr ID zwierząt, którym udzielano pomocy weterynaryjnej, co uniemożliwiało precyzyjne określenie zużycia ilości danego leku na pojedyncze zwierzę oraz przypisanie przeprowadzonego zabiegu weterynaryjnego do danego zwierzęcia. Numery ID zwierząt zaczęto wpisywać do „Ksiąg leczenia zwierząt”, przy opisie przeprowadzanych zabiegów dopiero od 14 czerwca 2016 r. (od poz. nr 638). Lekarz weterynarii wyjaśnił, że: *„Wynikało to przeoczenia oraz natłoku wykonywanych zabiegów. Po zwróceniu mi uwagi na ten fakt przez urzędowego lekarza weterynarii zacząłem wpisywać do Księgi leczenia zwierząt ich numery identyfikacyjne”*.

(dowód: akta kontroli str. 51-52, 71-95)

Z przeprowadzonej przez WIW kontroli doraźnej u lekarza, z którym Schronisko miało podpisaną umowę na świadczenie usług weterynaryjnych wynika, że na podstawie okazanej dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej przechowywanej w gabinecie weterynaryjnym¹⁸ (tj. poza Schroniskiem) stwierdzono, iż w lutym, marcu i wrześniu 2015 r. i 2016 r. oraz w lutym i marcu 2017 roku przeprowadzono łącznie odpowiednio 39, 49 i 34 zabiegów sterylizacji i kastracji¹⁹. Przegląd przedmiotowej dokumentacji wykazał, że odnotowywano w niej datę przeprowadzenia danego zabiegu, dane dotyczące wieku, nr ID zwierzęcia oraz ilości zużytego leku – Vetaketamu. Przedmiotowa dokumentacja uniemożliwiała precyzyjne ustalenie prawidłowości zastosowanych PLW ze względu na brak (w części dotyczącej opisu leczonego zwierzęcia) informacji o jego wadze. Ponadto tylko w sześciu przypadkach w 2016 roku zastosowano leki uśmierzające ból. W efekcie zalecono m.in. przestrzegać dokumentowania usług lekarsko-weterynaryjnych w szczególności poprzez podawanie pełnych informacji dotyczących opisu leczonego zwierzęcia oraz precyzyjnego opisu przebiegu wizyty.

(dowód: akta kontroli str. 129-141)

2.6. Lekarz weterynarii wyjaśnił, że latach 2015-2017 (I półrocze): *„Leczenia hormonalnego nie było. Natomiast preparat Rapidekson²⁰ (deksametazon) był używany w bardzo rzadkich przypadkach przy alergicznych zapaleniach skóry. Decyzję o podjęciu leczenia tym preparatem zawsze podejmowałem ja”*.

(dowód: akta kontroli str. 51-52)

2.7. Schronisko nie dokonywało zakupu i nie przechowywało leków ani preparatów weterynaryjnych, z wyjątkiem ogólnodostępnych środków przeciw pchłom i kleszczom. Nie prowadzono także ewidencji posiadanych preparatów weterynaryjnych. W dokumentach

¹⁷ W miesiącach lutym, marcu i wrześniu 2015 i 2016 roku oraz lutym i marcu 2017 roku przeprowadzono odpowiednio: 10, 13, 8 i 12, 14, 21 oraz 19 i 15 zabiegów kastracji i sterylizacji.

¹⁸ Gabinet Weterynaryjny w Ostrołęce.

¹⁹ Kontrola dotyczy zabiegów przeprowadzanych w Schronisku w miesiącach lutym, marcu i wrześniu 2015 i 2016 roku oraz lutym i marcu 2017 roku.

²⁰ Lek o działaniu anabolicznym.

wewnętrznych ani w zakresach obowiązków pracowników nie określono osób odpowiedzialnych za przechowywanie, wydawanie, pobierania PL / PLW. Wszelkie leki czy preparaty weterynaryjne używane do leczenia zwierząt czy wykorzystywane przy wykonywaniu zabiegów były zapewnione / dostarczane przez lekarza weterynarii sprawującego opiekę weterynaryjną nad zwierzętami przebywającymi w Schronisku. Schronisko nie prowadziło żadnej dokumentacji zużycia PL / PLW wykorzystywanych do leczenia / przeprowadzania zabiegów. Sposób dokumentowania zabiegów i ewidencjonowanie zużycia wykorzystywanych PL / PLW przez lekarza weterynarii opisano w pkt. 2.5. wystąpienia. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 51-52)

2.8. W okresie objętym kontrolą usługę odbioru, transportu i unieszkodliwiania padłych zwierząt z terenu Schroniska świadczyła firma „F.” z siedzibą w Białymstoku²¹. Zakres usługi polegał na wywozie odpadów własnym transportem oraz przekazaniu ich celem unieszkodliwienia firmie specjalizującej się w przetwarzaniu materiału wysokiego ryzyka posiadającej odpowiednie zezwolenie i spełniające warunki do usuwania takich odpadów. (dowód: akta kontroli str. 98-101)

Z okazanych dziewięciu dokumentów handlowych²² wynika, że w latach 2015 – 2017 (I półrocze) przekazano do utylizacji odpowiednio: 16 psów (400 kg), 23 psy (460 kg) oraz osiem psów (160 kg). W dokumentach handlowych otrzymywanych od usługodawcy nie odnotowywano numerów identyfikacyjnych martwych zwierząt przeznaczonych do utylizacji, co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 101)

Z wystawionych Schronisku dziewięciu faktur VAT przez ww. firmę wynika, że za wywóz 1.020 kg martwych zwierząt zapłacono łącznie 3,5 tys. zł. (dowód: akta kontroli str. 102)

Analiza ewidencji zwierząt oraz ww. dziewięciu dokumentów handlowych stosowanych przy przewozie wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów podobnych wykazała występowanie różnic między liczbą padłych zwierząt w 2015 i 2016 roku, a ilością przekazanych przez Schronisko do utylizacji zwłok psów (po jednym zwierzęciu w 2015 i 2016 roku). Kierownik Schroniska wyjaśniła, że: *„W 2015 z przyczyn naturalnych padło 15 psów, a w 2016 roku 19 oraz przeprowadzono trzy eutanazje. Natomiast do utylizacji przekazaliśmy odpowiednio 16 i 23 sztuk zwłok padłych zwierząt. Różnica wynikała z faktu dwukrotnego (po jednym przypadku w 2015 i 2016 roku) podrzucenia nam pod bramę Schroniska zwłok psów”*. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 43-44, 59)

2.9. W okresie objętym kontrolą obowiązywała „Procedura przyjęcia psa do Schroniska”, z której wynika, że po dostarczeniu zwierzęcia do placówki było ono poddawane oględzinom przez lekarza weterynarii lub wyznaczonego pracownika i w razie konieczności była mu udzielana pomoc weterynaryjna. Następnie zwierzę rejestrowano i zakładano mu kartę ewidencyjną (przyjęcia psa do Schroniska), w której odnotowywano datę przyjęcia, nadany numer ID, cechy charakterystyczne, płeć oraz sposób w jaki trafił do placówki. Analiza 30 (losowo wybranych zwierząt przyjętych w latach 2015 – 2017) wykazała, że w dokumentacji Schroniska ujęte były wszystkie dane wyszczególnione w § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk. Po rejestracji psa poddawano go odrobaczeniu i kierowano na 14 dniową kwarantannę (w oddzielnych boksach). Po okresie tym psa szczepiono przeciw wściekliznie i poddawano zabiegowi kastracji lub sterylizacji. Po znalezieniu opiekuna psa kierowano do adopcji. W razie choroby podczas pobytu w Schronisku pies był leczony, a w przypadkach nierokujących wyleczenia poddawany eutanazji. (dowód: akta kontroli str. 46, 63-70, 96-97)

2.10. Z wyjaśnień Kierownik Schroniska wynika, że w Schronisku nie w okresie objętym kontrolą nie wystąpiły przypadki usypiania ślepych miotów, zaś w sytuacji gdy

²¹ Umowa z dnia 1 grudnia 2007 r. zawarta na czas nieokreślony.

²² Dokument handlowy stosowany przy przewozie wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów podobnych.

do Schroniska trafiała suka w ciąży, to po okresie kwarantanny przerywano ją i przeprowadzano jednocześnie sterylizację. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 43-44)

2.11. Prowadzona przez Schronisko ewidencja zwierząt umożliwiała uzyskanie informacji dotyczących: daty przyjęcia lub opuszczenia Schroniska, z podaniem przyczyny (adopcja, eutanazja, naturalny zgon), ID, jego gatunku, wagi i wieku zwierzęcia. Odnotowywano w niej jedynie zabiegi weterynaryjne takie jak: szczepienia przeciw wściekliznie, kastracje/sterylizacje, eutanazje oraz odrobaczenia (wpisywano datę i rodzaj zabiegu). Od czerwca 2017 roku dodatkowo odznaczano wykonanie odpchlenia. Przeprowadzenie leczenia czy wykonywanie innych zabiegów weterynaryjnych, poza ww. nie odnotowywano. Zagadnienia te szerzej opisano w pkt 2.4. i 2.5 niniejszego wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 71-89, 105-106, 109-114)

2.12. W okresie objętym kontrolą w Schronisku obowiązywała „Procedura wydania psów do adopcji”, zgodnie z którą m.in.:

- pies może być oddany do adopcji po odbyciu dwutygodniowej kwarantanny,
- każde zwierzę przed wydaniem do adopcji musi być wysterylizowane i zaszczepione przeciw wściekliznie,
- każda osoba adoptująca psa ze schroniska obowiązana była do podpisania umowy adopcyjnej, w której m.in. zobowiązała się do zapewnienia zwierzęciu odpowiednich warunków bytu.

Wraz z psem nowemu właścicielowi wydawano kopię „Karty przyjęcia psa”, w której odnotowywano m.in.: wykonane szczepienia przeciw wściekliznie, odrobaczania i kastracje / sterylizacje. Z osobami dokonującymi adopcji zwierząt zawierano umowy. Analiza 30 dokumentów adopcyjnych (umów i ww. wydanych kopii „Kart przyjęcia psa”) wykazała, że umożliwiały one zidentyfikowanie przekazanych zwierząt i osób je adoptujących²³ oraz potwierdzały przeprowadzone wobec zwierząt zabiegi.

(dowód: akta kontroli str. 45, 59, 107-108, 112-114)

2.13. W okresie objętym kontrolą żadna z osób pracujących w Schronisku (poza lekarzem weterynarii) nie miała dostępu do PLW / PL o działaniu odurzającym lub hormonalnym. Leki te były dostarczane/zapewniane wyłącznie przez lekarza weterynarii i on kontrolował ich zużycie. W dokumentach organizacyjnych Schroniska nie wprowadzono obostrzeń dotyczących zakazu podawania leków zwierzętom przez pracowników. Z zakresów czynności opiekunów zwierząt wynika, że żaden z nich nie był uprawniony do dostępu do leków lub ich podawania zwierzętom. (dowód: akta kontroli str. 6-7)

2.14. Zasady wolontariatu w Schronisku określono w:

- „Regulaminie dla wolontariuszy Schroniska dla bezdomnych psów w Łomży”, w którym określono m.in. kwalifikacje wolontariusza²⁴, zakres czynności zleconych do wykonania oraz zakazy i obowiązki podczas pobytu w Schronisku. W pkt 5d) Regulaminu wolontariuszom zabroniono przebywania m.in.: na terenie kwarantanny, w boksach obserwacyjnych zwierząt lub innych wskazanych przez kierownika Schroniska miejscach. Z zakresu czynności²⁵ zleconych wolontariuszom nie wynika aby osoby te mogły uczestniczyć w procesach leczenia psów, wykonywania zabiegów lub podawania leków. Żadna z czynności zleconych wolontariuszom nie wiązała się z ich dostępem do pomieszczenia, w którym były przechowywane leki i do samych leków, w tym do PLW / PL,
- indywidualnych „Porozumieniach między Schroniskiem, a wolontariuszem” zawieranych pomiędzy kierownikiem Schroniska, a osobą spełniającą warunki wolontariusza. Żadna

²³ Umowa zawierała m.in. takie dane jak: imię i nazwisko osoby adoptującej psa, adres i nr dowodu osobistego.

²⁴ Wolontariuszem mogła zostać osoba, która m.in.: [1] ukończyła 18 rok życia, [2] osoba niepełnoletnia powyżej 16 roku życia posiadająca pisemną zgodę rodzica / opiekuna (wymagane jest osobiste potwierdzenie zgody), [3] lubi zwierzęta, a zwłaszcza psy, [4] pragnie nieodpłatnie pracować na ich rzecz, [4] jest zdrowa i nie cierpi na alergię na sierść zwierząt, [5] złoży wypełniony formularz zgłoszeniowy.

²⁵ Zakres czynności wolontariusza umożliwia mu m.in.: [1] uczestnictwo w pielęgnacji zwierząt, tj. w czesaniu, kąpieniu i strzyżeniu, [2] wyprowadzanie na spacer wyznaczonych zwierząt, [3] pomoc w przygotowaniu i uczestnictwie w organizowanych imprezach związanych z adopcją bezdomnych psów, [4] sprzątanie pomieszczeń dla zwierząt, [5] mycie naczyń dla zwierząt, [6] wykonywanie drobnych prac porządkowych.

z czynności wyszczególnionych w porozumieniu nie wiązała się z dostępem wolontariusza do PLW/PL. (dowód: akta kontroli str. 116-123)

Schronisko zawarło porozumienia z 20 wolontariuszami, w których zawierano m.in. takie informacje jak: imię i nazwisko, dane adresowe, data urodzenia, telefon kontaktowy, a w formularzu zgłoszeniowym dodatkowo nr PESEL wolontariusza.

Prowadzone przez Schronisko zbiory danych osobowych (osób adoptujących zwierzęta i wolontariuszy), nie były zgłoszone do rejestru prowadzonego przez GIODO²⁶ co stanowiło naruszenie wymogów zawartych w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych²⁷, co szerzej omówiono w dalszej części wystąpienia w sekcji „Ustalone nieprawidłowości”. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 118-123)

2.15. W latach 2015-2017 (I półrocze) Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Łomży przeprowadził w Schronisku siedem kontroli w zakresie dotyczącym funkcjonowania jednostki, w tym: prowadzenia ewidencji zwierząt i dokumentowania ich leczenia oraz warunków bytowania zwierząt. Nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 124-128)

Ustalone
nieprawidłowości W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) W indywidualnych kartach / ewidencji zwierząt przebywających w Schronisku nie odnotowywano danych o ich leczeniu oraz przeprowadzeniu zabiegów weterynaryjnych innych niż: szczepienia przeciw wściekliznie, kastracje/sterylizacje, eutanazje oraz odrobaczenie i odpchlenia mimo, że zgodnie z § 6 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk prowadzona ewidencja powinna zawierać dane dotyczące wszystkich zabiegów weterynaryjnych wykonanych na zwierzętach. W efekcie wydawane wypisy ze schroniska nie zawierały kompletu informacji o przeprowadzonym leczeniu czy wykonanych zabiegach, innych niż wyżej wymienione. Kierownik Schroniska wyjaśniła, że: *„Wynikało to z niewiedzy. Nigdy nikt nie zwrócił mi uwagi na potrzebę odnotowywania przeprowadzonego leczenia czy wszystkich przeprowadzanych na danym zwierzęciu zabiegów weterynaryjnych. Sądziłam, że wystarczające było rejestrowanie szczepień przeciw wściekliznie, przeprowadzenia kastracji/sterylizacji czy zabiegów odrobaczania i odpchlenia”*. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 63-89, 43-44)

2) Schronisko nie dokonało zgłoszenia do GIODO przetwarzanych zbiorów zawierających dane osobowe osób adoptujących zwierzęta oraz wolontariuszy, mimo takiego obowiązku wynikającego z art. 40 ustawy o ochronie danych osobowych. Kierownik Schroniska wyjaśniła, że: *„Nie wiedziałam o takim obowiązku. Po zakończeniu kontroli NIK dokonam zgłoszeń przedmiotowych rejestrów”*. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 43-44)

3) Schronisko przyjmowało od usługodawcy niekompletnie wypełnione „Dokumenty handlowe stosowane przy przewozie wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów podobnych”. Nie zawierały on bowiem numerów identyfikacyjnych nieżyjących zwierząt (ID), wymaganych rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2014 r. w sprawie wzoru dokumentu handlowego stosowanego przy przewozie wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi lub produktów podobnych²⁸ (załączniki 1-3), co uniemożliwiało identyfikację przekazywanych do utylizacji padłych zwierząt. Kierownik Schroniska wyjaśnił, że: *„Nigdy nie zwróciłam na to uwagi. Będę pilnowała, aby w wypełnianych dokumentach znalazły się ID padłych zwierząt w celu ich jednoznacznej identyfikacji”*. (dowód: akta kontroli str. 6-7, 43-44, 101)

²⁶ Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (dalej: „GIODO”).

²⁷ Dz. U. 2016 poz. 922, tj.

²⁸ Dz. U. z 2014 r. poz. 1222.

Ocena częściowa

Pobyt zwierząt w Schronisku był rzetelnie dokumentowany. Zapewniono im należyłą opiekę weterynaryjną. Przebywającym w Schronisku zwierzętom zapewniono opiekę weterynaryjną, jednak w prowadzonej ewidencji odnotowywano jedynie wykonanie szczepień przeciw wściekliznie, przeprowadzenie zabiegów kastracji / sterylizacji, eutanazji oraz odrobaczenia i odpchlania zwierząt. Dostęp do produktów leczniczych, w tym weterynaryjnych był ograniczony jedynie do osoby lekarza weterynarii uprawnionego do ich stosowania. Nie dokonano zgłoszenia do GIODO przetwarzanych zbiorów danych zawierających dane osobowe, tj. wolontariuszy i osób adoptujących zwierzęta. Nie egzekwowano również od firmy usuwającej padłe zwierzęta wpisywania do dokumentów potwierdzających ich odbiór, numerów ID poszczególnych zwierząt, co uniemożliwiało ich jednoznaczną identyfikację.

Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli²⁹, wnosi o:

1. Podjęcie działań w celu wywiązania się z obowiązku zapewnienia stałej opieki zwierzętom przebywającym w schronisku.
2. Odnotowywanie w prowadzonej przez Schronisko ewidencji wszystkich zabiegów przeprowadzonych na zwierzętach.
3. Dokonanie zgłoszenia do GIODO zbiorów danych zawierających dane osobowe wolontariuszy i osób adoptujących zwierzęta.
4. Egzekwowanie od usługodawcy rzetelnego wypełniania dokumentu handlowego potwierdzającego odbiór zwłok zwierzęcych.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

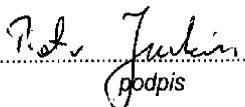
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania uwagi i wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

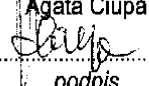
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, dnia 3 listopada 2017 r.

Kontroler
Piotr Jurkin
starszy inspektor kontroli państwowej

podpis

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR

Agata Ciupa

podpis

²⁹ Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524), zwana „ustawą o NIK”.

